

Світовий рекорд, що нікого не тішить

Понад 542 дні без уряду в Брюсселі. Можливо, час для конклаву: замкнути їх разом, викинути ключ і чекати білого диму

Бельгія перевершила саму себе в сюрреалізмі. Брюссель – столиця Бельгії, серце ЄС – побив світовий рекорд, що нікого не тішить: ще минулого вівторка виповнилося 542 дні без обраного уряду.

Попередній світовий рекорд в формуванні уряду в мирний час, на диво (або ні), теж належить Бельгії. Тоді знадобився 541 день, щоб сформувати федеральний уряд, який в 2011 році очолив прем'єр-міністр Еліо ді Рупо.

Бельгія давно звикла до певного градусу політичного абсурду, але цей параліч Брюсселя став настільки серйозною проблемою, що має турбувати не тільки місто, а й країну, і всю Європу.

Брюссель не є суверенною державою і тому не матиме сумнівної честі потрапити в Книгу рекордів Гіннеса, але така поведінка не личить неофіційній столиці Європи, де розміщені інституції ЄС і НАТО. Політичний параліч стався в час, жахливий не тільки для світу, а й для самої країни: дедалі глибша бюджетна криза, зростання насильства, пов'язаного з наркотиками, підйом ультраправих, збільшення кількості бездомних, зупинка будівництва по всьому місту та багато іншого.

Відсутність політичних лідерів тільки загострює всі ці проблеми. Регіон працює на автопілоті, з застряглими в кріслах міністрами попереднього уряду, а в таких умовах неможливо ухвалювати нові рішення про витрати. На практиці це означає, що соціальні організації втрачають субсидії і незабаром, можливо, будуть змушені скорочувати зарплати, що великі будівельні проекти призупинено, сотні людей мусять чекати грантів на реконструкцію, а інвестиції заморожено. Підприємства, неурядові організації, науковці, митці та звичайні небайдужі громадяни вже кілька місяців закликають політиків забути про своє ego і почати переговори. Марно.

Складні системи чи складні люди?

На захист політиків можна сказати, що в такій складній системі, як брюссельська, нелегко дійти згоди. Оскільки Брюссель – офіційно двомовне місто, голосування теж відбувається двома мовами. Політичні партії не можуть подавати змішані мовні списки, а мають окремо працювати з нідерландськомовною та франкомовною виборчою колегією. Цей поділ є навіть в Парламенті Брюсселя, який складається з 89 місць: 17 з нідерландськомовної сторони та 72 з франкомовної.

Після виборів обидві мовні групи повинні спочатку знайти більшість на своїй стороні: фламандська команда повинна мати щонайменше дев'ять місць в парламенті, а франкомовна – щонайменше 37. Теоретично ці дві групи потім утворюють єдиний уряд всього Брюссельського столичного регіону.

Саме тут корінь проблеми. У франкомовній частині країни найбільшою партією стала ліберальна Mouvement Réformateur (MR), яка швидко сформувала коаліцію з соціалістичною Parti Socialiste (PS) та центристською Les Engagés, а у фламандській частині рішуче перемогла прогресивна зелена партія Groen. Цілком очевидно, що ці дві партії опонують одна одній практично на всіх рівнях.

Власне бельгійської складності додає те, що уряд Брюсселя має фіксовану кількість міністерських посад для кожної мовної групи. Це зроблено для захисту інтересів нідерландськомовних виборців, яких в столиці меншість. Проте саме ця фіксована кількість міністрів і стала проблемою: система, яка передбачає всього три міністерські посади, розрахована всього на трьох партнерів по коаліції, а партій для отримання більшості потрібно чотири.

В грудні минулого року, після шести місяців важких переговорів, нідерландськомовна більшість нарешті з'явилася. Але це призвело до негайного розпаду франкомовної сторони. Надія миттю зникла: франкомовні соціалісти відкинули ідею коаліції з фламандськими націоналістами (партією N-VA прем'єр-міністра Барта де Вевера) і вийшли з переговорів. Соціалісти називають N-VA «антибрюссельською, антиінклюзивною» партією і відмовляються повертатися, поки вона має місце за столом. Між тим фламандська ліберальна партія (Open VLD) відмовляється приєднуватися до брюссельського уряду без тієї самої N-VA. Ситуація патова – вже понад рік.

Довіру втрачено остаточно

На тлі світових геополітичних потрясінь, спричинених великим его окремих осіб, відсутність лідерів в європейській столиці не додає оптимізму. Хоч би яка складна була виборча система, якщо дефіцит бюджету 1,6 млрд євро (і ця цифра росте) та зображення чоловіків з автоматами Калашникова на станціях брюссельського метро не змусять лідерів партій приборкати свою гордість, то що ж змусить?

Питання без відповіді. Через це багато бельгійців і жителів Брюсселя, зазвичай байдужих до політичних сенсацій, втратили довіру (і терпіння). Багато хто задається питанням, навіщо взагалі голосувати. Вся країна десятиліттями мирилася з політичною дисфункцією, але, з огляду на зростання соціальної та економічної напруги, цього разу все може бути інакше.

То що ж робити жителям Брюсселя? Брати за приклад ті десятки тисяч, які щомісяця виходять на вулиці протестувати проти дій федерального уряду? Чи просто мовчати до наступних виборів, сподіваючись всупереч здоровому глузду, що багаторічна політична бездіяльність не збільшить популярність екстремістських партій? Якщо до цього дійде, політичний параліч Брюсселя буде вже не просто химерною особливістю бельгійської демократії, а загрозою для міста, країни і всієї Європи.

Навіть для країни, яка пишається своїм національним підходом «маємо що маємо» до вирішення багатопланових внутрішніх проблем, є межа

Я пропоную, надихаючись виборами нового папи на початку цього року, організувати конклав: всіх лідерів брюссельських партій замикають в кімнаті, і ніхто не виходить, поки не буде сформовано уряд. Ключ віддають прем'єр-міністру Де Веверу, і він не відмикає двері, поки з димаря не піде білий дим. Ні телефонів, ні ноутбуків, ні зв'язку з сім'єю – ніяких відволікаючих факторів. Тільки переговори.

А якщо Де Вевер не впорається з завданням, я впевнена, що багато хто інший залюбки скористається шансом змінити ситуацію. Майже 200 таких в понеділок опублікували відкритого листа з підписами десятків важливих і впливових людей з бізнесу, академічних кіл, приватного сектору, мистецтва й культури. Вони скаржаться, що бездіяльність «впливає на їхнє повсякденне життя», додаючи, що «величезні проблеми, які Брюссель повинен вирішити – економічні, соціальні, кліматичні та інституційні – більше не можуть чекати». Того ж дня понад 500 жителів Брюсселя зібралися на протест проти

безвиході. Під гаслами на зразок «Політики всюди, політика ніде» або «Сором тобі, Брюссель» протестувальники освистували політиків, які заходили до парламенту.

Це свідчить, що навіть для країни, яка пишається своїм національним підходом «маємо що маємо» до вирішення багатопланових внутрішніх проблем, є межа.

Через 542 дні після виборів відсутність лідерів в Брюсселі все менше нагадує *compromis à la belge* і все більше – фантазію бельгійського сюрреаліста Рене Маргітта. *Ceci n'est pas une crise?*

Сором, їй-бо.

Переклад з англійської Дар'ї Прусенко

Маїте Чіні

Маїте Чіні (Maïthé Chini) – бельгійська журналістка, яка понад шість років працює в газеті The Brussels Times. Вона спеціалізується на бельгійській політиці та соціальних питаннях і прагне роз'яснити міжнародній аудиторії особливості своєї країни.

